

Työvoimapalveluiden siirtyminen kuntiin (TE24), Koulutuskeskus Salpauksen ja työvoima-alueiden yhteisvalmistelu sekä työllisyysalueen koulutushankinnat sidosyksiköltään kuntayhtymältä

Yhtymähallitus 07.05.2024 § 85
79/12.00.01.00/2024

Koulutuskeskus Salpaus -kuntayhtymä on perustehtävänsä ja koulutuksen järjestämisluvan mukaisesti omistajiensa tärkeä instrumentti erityisesti ammatillisen koulutuksen ja ammatillisen osaamisen varmistamisen toteuttajana alueella. Valtionosuusrahoitteisen ammatillisen toisen asteen koulutuksen lisäksi Salpaus toteuttaa muun muassa kotoutumis- ja kielikoulutuksia maahan muuttaneille ja monipuolisesti erilaisia ura-, rekrytointi- ja työvoimakoulutuksia. Salpauksen vahvuuksia ovat hyvät työelämäkontaktit, pitkä kokemus koulutusten toteuttajana, ammattitaitoinen henkilökunta sekä toimivat tilat ja toimintaympäristöt.

Ammatillinen koulutus on hallitusohjelmassa keskeisessä roolissa myös TE2024/25-uudistuksessa aikuisten osaamisen varmistamisessa. Kuntakokeilun ja sen toteuttaman koulutukseen ohjauksen onnistumisella ja eri toimijoiden moniammatillisella yhteistyöllä on suuri merkitys siinä, että opiskelukuntoiset henkilöt saadaan osallistumaan tarvitsemiinsa koulutuksiin ja sitä kautta mukaan työelämään mahdollisimman nopeasti ja joustavasti. Kuntakokeilussa on valmistauduttu vuoden 2025 alussa voimaan tulevaan TE-uudistukseen, jolloin työllisyyden palvelut siirtyvät kuntien hoidettavaksi. Salpaus on ollut alueen kuntakokeilussa koko ajan tiiviisti mukana mm. kouluttamalla kuntakokeilun omavalmentajia ja osallistamalla ohjausryhmätyöhön. Lisäksi Salpaus on aktiivinen toimia aikuisten opinto- ja uraohjauksessa ja palvelutorilla. Opinto- ja uraohjauksella on keskeinen rooli alueen osaavan työvoiman ja työpaikkojen kohtaannossa, työelämän kehittämisessä ja osaamisen varmistamisessa kiinteässä yhteistyössä työpaikkojen, kuntien sekä moniammatillisten toimijoiden kanssa.

Työllisyyspalvelujen siirtyessä kuntien omaksi toiminnaksi, tuo se uusia mahdollisuuksia Salpauksen omistajakunnille sujuvoittaa toimintaa ja tiivistää yhteistyötä työvoima-alueiden ja niiden omistaman kuntayhtymän kesken. Koulutuskeskus Salpaus on Lahden ja Päijät-Hämeen työllisyysalueen sidosyksikkö, jolta työllisyysalueet voivat tehdä hankintoja sidosyksikköhankintoina. Työllisyysalueen on mahdollista analysoida, onko palvelu tarkoituksenmukaisinta toteuttaa itse, hankkia se sidosyksiköltä tai kilpailuilta markkinoilta. Sidosyksikköhankinnat rinnastuvat omana työnä tekemiseen ja ne joustavoittavat hankintoja ja yhteistyötä sekä vähentävät kilpailutuksesta tulevaa hallinnollista työtä. Työllisyysalueet voivat siis halutessaan antaa osan tehtävästä esim. kotoutumiskoulutuksen, omistamansa sidosyksikön eli Salpauksen tehtäväksi. Erillisellä sopimuksella tarkennettaisiin sovittujen koulutusten määrälliset, laadulliset ja vaikuttavuustavoitteet sekä niiden seuranta ja toimintaan osoitetut taloudelliset resurssit. Samalla voidaan tarkastella myös kuntien nuorten työpajojen ja Salpauksen toiminnan toteuttamista nykyistä läheisempänä yhteistyönä. Tavoitteena näin madaltaa kynnystä siirtyä työpajasta joko ammatillisiin opintoihin tai työelämään.

Salpauksen ja työvoima-alueiden 8.3.2024 kokouksessa sovittiin, että kuntayhtymän pyytää vielä juridisen lausunnon Inhouse-menettelyn käytöstä.

Toimitusjohtaja pyysi 15.3.2024 Kuntaliiton lakiasinpalvelusta lausunnon seuraavasti:

1) Voivatko Lahden työllisyysalue ja Päijät-Hämeen työllisyysalue, jossa on mukana Koulutuskeskus Salpaus -kuntayhtymän jäsenkuntien lisäksi litin kunta, ostaa kuntayhtymältä kilpailuttamatta palveluita, kuten maahanmuuttajien kotouttamiskoulutusta ja työvoimakoulutuksia? Vaikuttaako kuntayhtymän omistajakuntiin kuulumattoman litin mukanaolo Päijät-Hämeen työllisyysalueen osalta asiaan?

2) Tuleeko tässä tilanteessa tarpeelliseksi perussopimuksen muutos esimerkiksi 3 § Kuntayhtymän tehtävät ja toiminnan tarkoitus osalta? Kuntayhtymä on tuottanut vastaavat palvelut ennen yhtiöittämisveloitetta.

3) Mitä muuta asiassa tulisi ottaa huomioon?

Kilpailluille markkinoille myytävä kaupallinen toiminta on yhtiömuodossa kuntayhtymän 100 % omistamassa Salpaus-palvelut Oy:ssä.

Päijät-Hämeeseen muodostuu vuoden 2025 alusta kaksi työvoima-aluetta: Lahden kaupunki sekä Päijät-Hämeen työllisyysalue, johon kuuluvat Asikkala, Hartola, Heinola, Hollola, Iitti, Kärkölä, Orimattila, Padasjoki ja Sysmä.

Työllisyysalueilla on tahtotila aloittaa valmistelu Inhouse hankintoihin siirtymiseen Salpaukselta ja sovimme, että kuntayhtymä pyytää juridista lausunto/ohjausta asiassa.”

Kuntaliiton lakiyksikön johtava juristi Tarja Krakau vastasi seuraavasti:

”Kysymyksiäsi alaan liittyviä asioita on käsitelty työvoimapaalveluiden kuntasiirtoon liittyvän Hankinnat-työryhmän toimintasuosituksessa, joka julkaistiin 27.11.2023.

Kysymys koskee tilannetta, jossa kaksi vastuukuntaa - Lahti ja Hollola - haluaisivat käyttää kuntien yhteisesti perustaman kuntayhtymän koulutuspalveluita.
- Jos työllisyysalueen toiminta perustuu kuntalain 51 §:n mukaiseen vastuukuntamalliin, jossa yksi kunta hoitaa tehtävää yhden tai useamman kunnan puolesta, tulee vähintään vastuukunnan käyttää määräysvaltaa sidosyksikköön. – Näin Salpauksen tapauksessanne onkin; sekä Hollola vastuukuntana että Lahti ovat kuntayhtymän jäsenkuntana ja käyttävät määräysvaltaansa mm. kuntayhtymän toimielimissä.

- Korkein hallinto-oikeus on katsonut vuosikirjapäätöksessään KHO:2020:146, että vastuukuntaa oli pidettävä toimivallan siirron jälkeisten hankintojen yhteydessä hankintayksikkönä myös siltä osin kuin palveluja oli hankittu yhteistoimintasopimusten osapuolina olevien muiden kuntien tarpeisiin ja vastuukunta oli voinut tehdä hankintoja sidosyksiköltään.

Kaikkien kuntien ei siis tarvitse olla omistajia sidosyksikössä, vaan riittää, että vastuukunta käyttää määräysvaltaa sidosyksikköön, jos vastuukunta myös toimii hankintayksikkönä työllisyysalueella. Se, että joku työllisyysalueen kunnista ei ole kuntayhtymän jäsenkunta, ei siis aseta estettä kuntayhtymän käytölle, jos vastuu hankinnasta on vastuukunnalla. Mutta se ei ole sallittua, että työllisyysalueella hyödynnettäisiin jonkin jäsenkunnan sidosyksikköä ilman, että vastuukunta käyttäisi määräysvaltaa sidosyksikköön.

Estettä ei ole myöskään sille, että sidosyksikkö (kuntayhtymä) myy palveluita kahdelle eri työllisyysalueelle edellyttäen, että työllisyysalueen vastuukunta (tässä siis Hollola) käyttää määräysvaltaa sidosyksikköön eli tässä tapauksessa on käytännössä kuntayhtymän jäsenkunta.

Kuntayhtymä ei lähtökohtaisesti ole lainkaan markkinatoimija vaan kuntien yksi julkisoikeudellisen yhteistoiminnan muoto. Se on jo luonteensa vuoksi kuntien sidosyksikkö. Kuntayhtymä ei kuitenkaan saa harjoittaa vähäistä suurempaa kaupallista toimintaa. Jos kuntayhtymä toimii kilpailuilla markkinoilla, sen on kuntalain 126 §:n mukaan yhtiötettävä kaupallinen toimintansa samaan tapaan kuin kuntienkin. Ja näinhän kuntayhtymä on tehnytkin.

Yksinomaan sitä varten, että kuntayhtymältä tehtäisiin työvoimapalveluihin liittyviä koulutuspalveluhankintoja, ei ole tarvetta tehdä muutoksia kuntayhtymän perussopimukseen, jos näitä palveluita on aiemminkin tuotettu ja ne kuuluvat kuntayhtymän toimialaan.”

Toimitusjohtaja:

Yhtymähallitus merkitsee valmistelutilanteen ja saadun lausunnon tiedokseen. Samalla yhtymähallitus haluaa omalta osaltaan korostaa koulutuksen hankintamenettelyiden kehittämisen tärkeyttä saumattoman ja vaikuttavan yhteistyön kehittämisessä Koulutuskeskus Salpauksen ja Lahden ja Päijät-Hämeen työllisyysalueiden kesken.

Päätös:

Päätösesitys hyväksyttiin.